

Terugspoelen naar het jaar 1939

Eerste kleurenfilms net op tijd om bollenfestijn op te nemen

Vorig jaar is een terugblik naar veertig jaar geleden door velen zo gewaardeerd, dat het ons moed geeft andermaal een jaargang van 'Het Veerwerk' ter hand te nemen. We doen uiteraard slechts wat grepen, ook in 1939 bevatte het officiële orgaan der Nederlandsche Smalfilmiga artikelen en nieuwtjes, die de huidige amateurfilmers zeker zullen interesseren.

Voor de zeer handigen, ook in die dagen, viel er best een en ander te knutselen. Een beschrijving voor het zelfvervaardigen van een goede titelinrichting kon als blauwdruk bij de uitgever, N.V. Focus in Bloemendaal, worden besteld voor de luttel prijs van ene gulden.

In de Veerwerknieuwtjes wordt gemeld, dat de firma Philips te Eindhoven de redactie ter beproeving een complete 8 mm Bell & Howell titelinrichting, de bijzondere aandacht van de betere amateur waard, had gezonden. Beschreven wordt hoe de bezitters van de Filmo 8 op zeer gemakkelijke wijze titels kunnen maken.

Twee snelheden

De firma Vos in Rotterdam introduceert een ideale combinatie, de Ditmar camera en de Ditmar projector. De camera heeft onder meer twee onspanknoppen. Eén voor normaal, de tweede voor vertraagde film. Met de projector kan zowel 8 als 16 mm film worden gedraaid. Voordeel: Nu kunt u met uw vriend met 16 mm films op één projector draaien en behoeft u niet alles meer mee te slepen.

Het bewaren van films komt ook ter sprake. Een onderzoek van de 'Amateur Cinema League' in Amerika zegt, dat men na het verzamelen van alle mo-

Dick Laan gaf via de beschrijving van zijn succesfilm 'Voetbal' vele praktische wenken aan de lezers. Hier een van de opnamen, de foto is van A. Peperkamp: Het elftal komt naar de tribune lopen, om het voetballertje te roepen dat voor Van der Meulen als keeper moet invallen. Links staan Mol en Pointl te draaien. In het midden (met hoed) staat de regisseur en maker van de film en wijst naar de plek, waar het jongmens moet zitten. Deze evenwel staat links, vlak onder de filmer met statief, met blote knieën, terwijl rechts, in trui, Van der Meulen staat, die juist 'van het veld gedragen' was!

gelijke gegevens tot de slotsom is gekomen dat de uiterste levensduur van

een smalfilm een onbekende grootheid is. De films kan men het best bewaren in een gewone, onverwarmde kamer. Dicht bij de grond is de temperatuur meestal zo 15° à 16°C. De films moeten in de bekende blikken dozen bewaard worden, plat neergelegd. Wanneer de film door te sterke verwarming broos is geworden, kan men haar weer soepel maken door haar met vochtig vloeipapier in een goed gesloten doos te doen. Het vocht mag echter nooit met de film in aanraking komen.

Wedstrijden

'Aan u, filmamateurs in Groot Nederland, is het woord om te tonen, dat u ons vertrouwen niet beschaamt.' Deze woorden worden gebezigd in een oproep ook tot de amateurs in de Koloniën, ter gelegenheid van het komende Internationaal Concours in Zürich. 'Er

Nieuwjaarswens ging niet in vervulling

Het jaar 1939, september. De redacteur van 'Het Veerwerk' is gemobiliseerd. Niettegenstaande dit feit enige moeilijkheden met zich brengt, ligt het in de bedoeling het maandblad op de normale wijze te doen verschijnen. Vanuit zijn eenzame post in het veldleger doet Dick Boer een dringend beroep op de lezers abonnees te winnen en medewerking aan het blad te verlenen. Onze grote kring in Nederland en Indië moet samen ons

blad dat uw blad is, door de moeilijke tijd heen helpen.

Gelukkig krijgt hij wat later een paar dagen zakenverlof, zodat weer enkele films voor kritiek kunnen worden ontvangen. De wens uitgesproken aan het jaareinde was zeer welgemeend, maar ging helaas niet in vervulling. 'Al onze filmvrienden wensen wij een gezegend Kerstfeest, een heel gelukkig nieuwjaar en bovenal: Vrede.'

zijn toch waarlijk onderwerpen genoeg in het dagelijks leven. Wij denken bijvoorbeeld aan onze folklore en dan in kleuren – Nederland als waterland met zijn wijde horisonten – Nederland als industrieland – het verkeer (vooral de fietsers) – het straatleven, de typische markten enz. enz.'

De Officiële Mededelingen vermelden voorts dat de deelname aan de St. Nicolaas filmwedstrijd teleurstelde. Vier films is toch wel een magere oogst... Sinds 1936 weet Nederland weer door te dringen tot de prijzen, die op het Internationale Amateur Film Concours in Zürich te behalen zijn. De heer R. Hornecker uit Heemstede sleept met zijn film 'Fragment van een huwelijk' de Eerste Prijs in de klasse speelfilms weg. Namens alle Nederlandse filmers ontvangt hij hartelijke gelukwensen met zijn succes.

Van de Messe

Redacteur Dick Boer zendt zijn eerste brief van de Leipziger Messe aan zijn beste filmvrienden in Holland. Met, zoals wij nu om de twee jaar met de Photokina doen, de laatste nieuwtjes. Tegenwoordig doet onze medewerker dat dus uit Keulen. Zijn wijze van reportage verschilt wel 'enigszins' met die van destijds. Apparatuur en schrijfstijl zijn sterk veranderd. Hoort wat Dick ten slotte meldt: 'Nu zult u me eerst wel toestaan in slaap te vallen en krachten op te doen voor de nieuwe Messedag. Het voornaamste weet ge

Nizo-Projector 8 mm f 150.-

Wij moeten de talloze interessanten nog even om geduld verzoeken. De eerste zending is nog niet binnengekomen.

Prospectussen zijn in druk en worden ten spoedigste na gereedkomen aan de aanvragers toegezonden.

Hoofdvertegenw. voor Nederland: N.V. ODIN te NIJMEGEN

Amerikaans amateur maakt stereoscopische kleurenfilms

De Schepper heeft een mens twee ogen gegeven om diepte te kunnen waarnemen. Veel mensen weten dat niet, doch als men één oog sluit en de vinger brengt voor een ver verwijderd voorwerp, bijv. een kerktoeren, en men opent dan het andere oog, dan zal men zien, dat dit andere oog een heel ander beeld waarneemt dan het eerste. Het is alsof de vinger opeens verspringt.

Willen wij zulk een natuurlijke indruk ook krijgen, door middel van de camera, dan is het noodzakelijk om twee camera's naast elkaar te gebruiken, waarbij de lenzen dezelfde afstand hebben als onze ogen, dat is gemiddeld 65 mm.

Dubbel op

U ziet hiernaast een Amerikaan, Dr. Ghrist, gewapend met twee camera's, die samen op een plankje zijn gemonteerd. Hij heeft de ontspanknop gekoppeld, hij heeft de hoofdasen gekoppeld, zodat ze beide synchroon, gelijktijdig, lopen. Hij laadt zijn toestellen met 8 mm kleurenfilm en na het procesen moeten zij synchroon worden vertoond. Dat gaat met twee projectoren, die hun beeld op een aluminiumscherm werpen, waar de beelden over elkaar heen kunnen vallen. Dat zal een wonderlijk resultaat geven, zult u zeggen, want men ziet natuurlijk dubbele contouren. Nu moet ervoor gezorgd worden, dat het linker oog ook alleen het linkse beeld ziet en het rechter oog alleen het rechtse.

Filters

Dat kan door middel van polarisatiefilters. Gepolariseerd licht is licht, dat in één vlak trilt. Zetten wij nu op de linkse projector een filter, dat het licht in horizontale richting doet trillen en zetten wij een bril op, met voor ons linker oog eveneens een filter, dat slechts horizontaal trillende lichtstralen doorlaat, dan ziet ons linker oog alleen het linkse beeld. Voor ons rechteroog wordt dan een filter gezet, dat alleen verticale trillingen doorlaat, overeenkomstig het filter, dat op de rechtse projector wordt geplaatst.

Wie eenmaal gezien heeft, hoe kostelijk de resultaten van dit procédé zijn, die zal begrijpen, dat enkele enthousiasten met genoeg er het grote bedrag van twee camera's, twee projectoren en vier polarisatiefilters voor over hebben om dit technische wonder te aanschouwen.

8 mm zal voorlopig wel stom blijven

Zou het mogelijk zijn om op 8 mm ook nog geluid te fabriceren? Dat antwoord moet ontkennend luiden. In de eerste plaats is de ruimte op een 8 mm beeldje zo gering, dat daar met geen mogelijkheid meer een geluidsstrook afkan. In de tweede plaats is daar het technische bezwaar, dat de snelheid, waarmee een 8 mm film door een camera loopt, veel te gering is om fotografisch de trillingen van het geluid te registreren. Om hoge trillingen te bereiken heeft men immers bij de geluidsfilm op normaalfilm ook reeds de hogere snelheid van 24 beeldjes per

seconde gekozen inplaats van het vroeger normale 16 beeldjes per seconde.

Nu komt uit Amerika het bericht, dat een zekere Clary de eerste is geweest, die op 8 mm geluidsfilms heeft gemaakt. Dit is een rijkelijk overdreven bericht, want de inhoud van het artikel doet in geen dele recht aan de sensatiekop. Er wordt in verteld, dat Clary het eerst op de fotografische manier geprobeerd heeft en toen hij daarin niet slaagde teruggegaan is naar de oude methode van gram-

mofoonplaten, die hij dan synchroon met zijn camera en later met zijn projector koppelt. Dat is echter een reeds lang bekende manier, moeilijk uit te voeren, vooral bij het monteren, omdat, als men enkele beeldjes uit de film moet knippen, ook tegelijkertijd een stukje van de grammofoonplaat overgeslagen zou moeten worden.

Nee, 8 mm zal, naar wij vermoeden, voorlopig wel stom blijven, hoe graag we ook het gekraai van onze baby samen met haar leuke bewegingen voor later jaren zouden willen vastleggen.

nu. Maar ik wil niet verzuimen u nog even dit te zeggen, dat ook de mooiste camera, de beste projector en het nieuwste opdraaibare scherm van de Mechanische Weberei niet kunnen helpen, als gij niet een goed filmidee hebt! Wel te rusten!'

Zelfkritiek

In zijn bijdrage 'Achter de coulissen', zegt Leo R. Krijn, als de keuring weer voorbij is, woorden die immer actueel blijven. Wij citeren: 'Ik kan er niet sterk genoeg op wijzen, dat een film voor een wedstrijd de eigenschap moet hebben voor vreemde, objectieve kijkers interessant te zijn. Neem dus niet een film die u heeft en aardig vindt en zendt die maar in. Neen, voordat u de film inzendt, kijk eens kritisch of die film ook voor anderen interessant is. Want die anderen weten niet dat dat lange stuk niet uitgeknipt werd omdat toen net dat en dat gebeurde of omdat Pietje er zo lief op zijn duim zuigt. Voor de vreemde toeschouwer is Pietje niet onze lieve Pietje maar een Pietje en op de film

Prins Bernhard's kleurenfilm in de Cineac

Er zal wel zelden zulk een goede reclame zijn gemaakt voor het zelf filmen door huisvaders, als door de prinselijke film van prinses Beatrix. Wekenlang heeft deze kleurenfilm in de Cineacs te Amsterdam, Den Haag en Rotterdam gelopen en tienduizenden mensen hebben zich verheugd over het prinsesje, dat zij van zo dichtbij konden gadeslaan. Daarbij zullen velen gedacht hebben aan het zelf aanschaffen van een smalfilmcamera.

Op de foto: prins Bernhard in de cabine van één der Cineacs, waar hem door de heer Gelder (rechts) de technische installatie wordt getoond.

De vakman is met zoveel hulpkrachten uitgerust, die de amateur ten enenmale moet missen en het werk is zo gespecialiseerd, dat men het vergelijken kan met een kano tegenover de 'Nieuw Amsterdam'. Zet nu naast deze foto, die wij uit 'American Cinematographer' overnemen, eens een amateur met een 8 mm cameraatje! Hier twaalf man bezig met het opnemen van één scène door middel van drie Technicolor camera's en daar één amateurje met zijn toestelletje. En nu komt het wonderlijke: zoals men zelf van een kano veel meer plezier kan hebben dan van een tocht op de 'Nieuw Amsterdam', zo kan de smalfilmer ook van zijn ene kleine toestel veel meer plezier hebben dan van alle grote films bij elkaar. Ondertussen valt van deze foto te leren, dat de camera's zeer stevig staan opgesteld en dat ze alle een grote zonnekap dragen.

moet blijken of hij lief is en of in de film past (cineasten zeggen 'verantwoord is') dat hij op zijn duim zuigt. Anders: weg duim uit de wedstrijdfilm.'

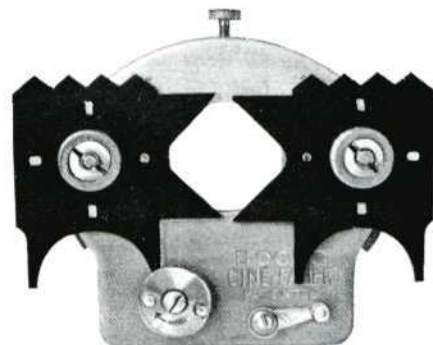
Naar de bollen

De directie van Agfa Photo Arnhem heeft van de fabriek in Berlijn gedaan weten te krijgen, dat de eerste zendingen 8 mm kleurenfilm van Agfa naar Nederland worden gezonden om tijdig aanwezig te zijn bij het bollenfestijn. Ofschoon de stilstaande bollenvelden uit filmersoogpunt weinig aantrek-

kelijks bieden, zullen onze smalfilmers door een juiste omlijsting met een filmverhaal er toch voor kunnen zorgen dat het filmen van de bollenvelden niet ont-aardt in een serie lantaarnplaatjes achter elkaar.

Over bloemen filmen gesproken en een ander filmerk, waarmede men op Curaçao draaide: van het vertoonde pro-

U kent allemaal dat bioscooptrucje, dat vooral veel bij titels wordt toegepast: van links en rechts schuift een gordijn de scène dicht, om bij de nieuwe scène weer open te gaan. Dat wordt in de normaal-film bijna altijd met kopieertrucs, door middel van maskers bij het afdrukken gedaan. Met compendiums ging het ook. Maar niet zó mooi en gemakkelijk en veelvoudig als met dit Engelse instrument, de Cine-Fader.

De firma Fischel stuurde er ons een, en toen we éénmaal op de knop hadden gedrukt, waren we enthousiast. Wat is het geval? Dit apparaatje zet men, al of niet met een verlengttubus, voor de lens. Drukt men op een knop, dan gaan de twee schuiven naar links en rechts open. Dan blijven ze staan, tot men weer op de knop drukt. Dan gaan ze dicht! Aan de verschillende tandingen kan men zien, dat men ook zeer verschillende resultaten kan krijgen door omzetten van de schuiven. Horizontaal en verticaal ook nog, zodat de gebruiksaanwijzing 64 mogelijkheden aangeeft. Voegt men daar dan nog bij, dat het instrument ook nog 5 verschillende zeer fraaie filters uit massief glas kan bevatten, lichtgeel, donkergeel, rood, groen en oranje voor verschillende effecten, dan ziet men, dat dit apparaatje wel een heel mooi hulpmiddel voor amateurs en vakfilmers is.

Leed met ledenlijsten

Er is echt niet zo veel nieuws onder de zon. Hoort toe: Nog steeds hebben wij niet alle ledenlijsten van de afdelingen ontvangen. Voor de controle en de afrekening is dit zeer bezwaarlijk. Mogen wij de afdelingen, die nog niet hun ledenlijsten hebben ingezonden, alsnog dringend verzoeken deze spoedig in triplo bij het Algemeen Secretariaat in te zenden. Ook de bijdragen komen zeer tot ons leedwezen en ongerief nog te onregelmatig binnen.

Het beste nieuwtje van deze maand: 'Het Smalfilmboek' is bijzonder goed ontvangen. Tien jaren geleden konden wij een bewerking geven van een Duits boekje 'Filmt gij nog niet?', terwijl daarna het uitstekende boek 'Wij Filmen' van Eulderink jarenlang het boek was, dat men in het Nederlands op smalfilmgebied kon lezen. Tallozen hebben daar veel uit geleerd. Toen is voor beginners verschenen het kleine boekje 'Zelf Filmen', dat door duizenden beginners is gekocht.

En nu is dan hier 'Het Smalfilmboek', als vervolg op 'Zelf Filmen', veel uitgebreider en prachtig van uitvoering. Wij verwachten van dit boek in de Nederlandse smalfilmwereld een zeer goede ontvangst en hopen, dat de schrijver bereiken zal, wat hij beoogde: verheffing van het peil der Nederlandse smalfilm.

*

Welke vader heeft het niet meegemaakt? Baby ligt allerliefst met haar handjes te spelen, gauw de camera erbij. Prrrr, het toestel snort, maar meteen houdt baby op en staart verbaasd naar de lens zonder één beweging. Dat gebeurt een paar keer en de film is een teleurstelling. Tom Griberg vond een eenvoudig middel. Hij draaide naast zijn camera zo'n room- of eiwit-kloppertje, dat bijna net zo'n geluid maakt. Als hij dat een paar minuten deed, dan keek baby daarnaar tot ze eraan gewend was en met haar spelletje verder ging. Toen ging hij pas filmen. Geen gek idee.

*

Van Dr. G. C. v.d. Heuvel werd in het begin van de vorige maand in België de smalfilmcamera gestolen. Het is een Cine Kodak 8-25 nr. 85379 met lens F:2,7. Wij verzoeken alle handelaren de nummers van hun aangeboden camera's te willen controleren. Wie weet, krijgen wij de boosdoener te pakken! Inlichtingen gaarne aan de redactie van 'Het Veerwerk'.

*

8 mm film wordt driemaal zo gevoelig. Dit bericht zullen de duizenden 8 mm filmers in Nederland met grote voldoening vernemen. Zowel van de firma Agfa als van de firma Kodak ontvingen wij

bericht, dat zij een nieuwe 8 mm film uitbrengen met aanzienlijk verhoogde gevoeligheid. Dat is, nu ook de Gevaert-film reeds in hoger gevoeligheid verkrijgbaar is, een belangrijk bericht. De Kodak film wordt driemaal zo gevoelig, wat dus zeggen wil, dat men zijn lens van F:3,5 als het ware vergroot krijgt tot 1,9. Scènes binnenshuis van spelende babies in de box, die dikwijls moeilijk te nemen waren, kunnen nu met een 3,5 lens uitstekend worden opgenomen, terwijl het gebied van de kunstlichtfilms aanmerkelijk wordt vergroot.

De firma Agfa komt met Agfa Isopan ISS omkeerfilm voor 8 mm, die dus ook veel gevoeliger is.

*

Nieuwe toestellen van overzee zullen we voorlopig hier heel spaarzaam zien verschijnen. De blokkade hindert de scheepvaart zo, dat vreemde toestellen of moeilijk te krijgen, of duur zullen worden.

Filmen van militaire objecten: voorzichtig ermee! Dood-voorzichtig. Neem liever geen enkele meter op van die wandeling, dan dat uw toestel in beslag genomen wordt, als er al geen erger dingen gebeuren. Wilt ge filmen, als er soldaten in de buurt zijn, of in een omgeving, waar ge het zelfs maar vermoedt, ga dan eerst naar de commandant, legitimeer u, (bijv. door een no. van 'Het Veerwerk') als amateur-filmer, en vraag dan toestemming. Liefst een schriftelijk bewijs!

*

Met de kabinetscrisis is de minister van onderwijs natuurlijk niet te spreken en zo moeten wij over dit vraagstuk: film manlijk of vrouwelijk, zelf maar beslissen.

sen, zoals menig Hollander er op het ogenblik een eigen spelling op nahoudt, omdat hij uit het gewirwar van officiële, half-officiële en niet-officiële spellingen toch geen weg meer weet.

Film is zeer zeker niet manlijk, want we zeggen nooit: van den film! Maar toch ook weer niet vrouwelijk. Je kunt immers heel goed zeggen: de film is bijna klaar; hij hangt nog even te drogen. Daar zal niemand aanstoot aan nemen, maar wel als we zeggen: zij hangt nog even te drogen. We zouden ook nooit zeggen: is je laatste film al terug? Heb je 'haar' al gedraaid? Dat doen we niet. Omdat de film dus evengoed door dames als heren gebruikt kan worden, gebruiken we de film ook dan maar af en toe manlijk en af en toe vrouwelijk en zeggen: ik heb hem nog niet gedraaid en ook: ik ga naar de film.

*

Helaas is het in Nederland niet toegestaan om te filmen uit verkeersvliegtuigen. Naar wij menen is dat uit sportvliegtuigen wel mogelijk, maar met het oog op het bekend worden van militaire versterkingen zal dat op het ogenblik ook wel verboden zijn. Toch ziet men somtijds wel opnamen vanuit vliegmachines, die dan meestal opvallen door hun schokkerig effect. De horizon wipt omhoog, de huizen van een stad beneden ons zijn aan hevige bewegingen ten prooi. Zulk een film geeft allesbehalve een indruk van een zacht voorbijglijden van het vliegtuig aan het oppervlak van onze kleine planeet.

Een Amerikaan, die ontzaglijk veel heeft gevlogen, geeft in een artikel als zijn mening weer, dat men met 64 beeldjes per seconde het beste resultaat bereikt. Dat is dus niet minder dan slow-motion, maar de films worden er zoveel rustiger door, dat dit viervoudige gebruik van film ongetwijfeld er tegenop weegt. Daar men meestal toch met f:8 of met f:11, misschien nog wel kleinere diafragma's filmt, is vergroting daarvan op f:4 desnoods 2,7 voor het filmen van 64 beeldjes per seconde, vrijwel altijd mogelijk. Het verdient in ieder geval aanbeveling om dit eens te proberen en te vergelijken welk stuk het beste de indruk van vliegen geeft.

gramma viel voor de leden veel te leren. De beide 8 mm Kodachrome filmpjes gaven ons bloemen op Curaçao te zien. Kodachrome is wel bij uitstek het materiaal voor het weergeven van prachtige bloemenkleuren en de makers waren daar ook zeer goed in geslaagd.

Vals licht

Het is de laatste tijd meermalen voorgekomen, dat kino-amateurs klaagden over 'vals' licht, dat de film had getroffen. In de regel komt dat, doordat men

de film geheel laat doorlopen, maar de volle spoel voorlopig nog in het toestel laat. Tijdens het vervoer komt de film dan wat los te zitten. Bij de meeste camera's verdient het daarom aanbeveling, de film meteen uit het toestel te nemen. Of men laat het eind van de film nog niet geheel doorlopen doch wacht er mee, tot de camera leeg gehaald kan worden.

Nieuws uit het augustusnummer: Cine Kodak Super X 16 mm. Na de geweldige snelle film Super XX, waarmee Ko-

dak zulk een prachtig succes heeft behaald, komt nu de aankondiging van een enkele X film, de normale Pan zal gaan vervangen. In de Amerikaanse advertenties wordt gezegd 'Super X has speed' (Super X heeft een hoge snelheid). Zij is even snel als de SS Pan en tweemaal zo snel als de normale Pan. Dat wil wat zeggen voor films binnenskamers met kunstlichtlampen en moeilijke opnamen buiten.

Jos Vanger